

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 3/2 đến 9/2/2014)

- Trung Quốc phản ứng trước bình luận của quan chức Mỹ về Biển Đông
- Tổng thống Philippines cảnh báo về sự quyết đoán của Trung Quốc
- Philippines phản đối đường lưỡi bò trên biển của Trung Quốc
- Mỹ đề nghị Trung Quốc không thiết lập thêm Vùng nhận diện phòng không
- Mỹ yêu cầu Trung Quốc làm rõ yêu sách trên Biển Đông
- Mỹ khẳng định cam kết tăng cường hợp tác với ASEAN
- Tướng Ấn Độ kêu gọi sớm thiết lập Bộ Quy tắc Ứng xử ở Biển Đông

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc mập mờ về việc thành lập vùng nhận diện phòng không ở Biển Đông. Trong cuộc họp báo thường kỳ của Bộ Ngoại giao Trung Quốc hôm 4/2, người phát ngôn Hồng Lǐ tuyên bố, “Trung Quốc có quyền bảo vệ an ninh quốc gia bằng mọi biện pháp, bao gồm cả việc thiết lập vùng nhận diện phòng không nhằm đối phó với thách thức về an ninh hàng không. Tôi muốn nhấn mạnh rằng quan hệ Trung Quốc-ASEAN đang có triển vọng tốt đẹp. Nhìn chung, Trung Quốc chưa nhận thấy bất kỳ mối đe dọa an ninh hàng không nào từ các nước ASEAN. Bắc Kinh lạc quan về mối quan hệ với các nước láng giềng, cũng như tình hình chung trong khu vực.”

Truyền thông Trung Quốc: “Tổng thống Philippines thiếu tinh táo”. Một bài bình luận trên tờ Tân Hoa Xã ngày 5/2 đã chỉ trích, “Trong phát biểu chống Trung Quốc mới nhất của mình,

ông Aquino đã thiếu tinh táo khi so sánh người láng giềng phương Bắc với Đức Quốc xã. Điều này cho thấy bản chất của một chính trị gia nghiệp dư, không hiểu biết về lịch sử và thực tế. Ông Aquino, đã có cách tiếp cận mang tính kích động trong việc giải quyết tranh chấp biển với Trung Quốc, chưa bao giờ là một chính khách khôn ngoan trong khu vực.”

Trung Quốc phản đối bình luận của Tổng thống Philippines. Trước một số nhận định của Tổng thống Philippines Benigno Aquino trong cuộc trả lời phỏng vấn tờ New York Times hôm 4/2, người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hồng Lǐ hôm 7/2 tuyên bố, “Thật không thể hiểu được và vô lý khi so sánh tranh chấp Biển Đông giữa Trung Quốc và Philippines với lịch sử Chiến tranh Thế giới thứ hai. Trung Quốc hoàn toàn bất ngờ và không hài lòng đối với những bình luận của phía Philippines. Chúng tôi hy vọng Philippines sẽ sửa sai và hợp tác cùng Trung Quốc nhằm duy trì hòa bình và ổn định khu vực. Ông Hồng cũng cáo buộc một số quan chức Mỹ “cực kỳ vô trách nhiệm” khi cho rằng Trung Quốc có kế hoạch thành lập một vùng nhận diện phòng không trên Biển Đông, “Một số nhà ngoại giao Mỹ đã cáo buộc Trung Quốc vô căn cứ mà không cần xác minh thông tin.”

Trung Quốc phản ứng trước bình luận của quan chức Mỹ về Biển Đông. Về việc Trợ lý Ngoại trưởng Mỹ phụ trách các vấn đề Đông Á - Thái Bình Dương hôm 5/2 cho rằng “việc sử dụng đường lưỡi bò để yêu sách các quyền trên biển là không phù hợp với luật pháp quốc tế”, người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hồng Lỗi hôm 8/2 tuyên bố, “Những bình luận này không mang tính xây dựng. Chúng tôi thúc giục Mỹ có một thái độ thích hợp và công bằng, qua đó đóng vai trò tích cực trong việc xây dựng hòa bình, phát triển trong khu vực, thay vì làm ngược lại”.

+ *Philippines:*

Tổng thống Philippines cảnh báo về sự quyết đoán của Trung Quốc. Trong cuộc trả lời phỏng vấn dài 90 phút với tờ New York Times hôm 4/2 tại dinh Tổng thống, Tổng thống Philippines ông Benigno Aquino cho rằng, cũng như Tiệp Khắc trước Chiến tranh thế giới II, Philippines đang phải đối mặt với sự xâm lấn, yêu sách chủ quyền phi lý từ một quốc gia mạnh hơn nhiều, do đó cộng đồng quốc tế cần ủng hộ

Philippines hơn nữa trong việc bảo vệ, thực thi luật pháp quốc tế, “Nếu chúng ta chấp nhận những gì chúng ta cho là sai trái, điều gì đảm bảo rằng những sai trái ấy sẽ không tiếp tục gia tăng? Khi nào thì quý vị mới nói: “Thế là đủ rồi?” Thế giới cần phải nói lên điều đó. Hãy nhớ lại vùng đất Sudetenland đã từng nhượng cho Hitler nhằm ngăn chặn Chiến tranh Thế giới lần thứ II.” Năm 1938, Anh và Pháp đã đồng ý nhượng vùng Sudetenland lúc đó thuộc Tiệp Khắc cho Đức quốc xã nhưng rồi chiến tranh thế giới vẫn nổ ra.

Philippines phản đối đường lưỡi bò của Trung Quốc ở Biển Đông. Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Philippines ông Raul Hernandez hôm 6/2 tuyên bố, “Đường 9 đoạn ở Biển Đông hoàn toàn vi phạm các quy định của luật pháp và đe dọa hòa bình, ổn định trong khu vực. Chúng ta nên học bài học từ lịch sử rằng sự nhân nhượng sẽ không ngăn được hành động bành trướng. Để ngăn việc lặp lại sai lầm của quá khứ, cộng đồng quốc tế phải đoàn kết trong việc duy trì luật pháp.”

Tổng thống Philippines: “Trung Quốc tức giận có nghĩa Philippines đã đúng.” Về việc một bài bình luận trên trang Tân Hoa Xã, Trung Quốc gọi Tổng thống Philippines là “không hiểu biết” và “nghiệp dư”, ông Aquino hôm 7/2 cho biết, “Vâng, tôi cảm ơn Tân Hoa Xã vì chính họ đã tái khẳng định giá trị quan điểm của chúng tôi. Tục ngữ có câu, khi ai đó không thể biện

minh một vấn đề, họ mới phải viện đến các lời lẽ xúc phạm.”

Philippines ủng hộ tuyên bố của quan chức Mỹ về tranh chấp biển. Tổng thống Philippines Benigno Aquino hôm 7/2 đã hoan nghênh tuyên bố của Trợ lý Ngoại trưởng Mỹ phụ trách các vấn đề Đông Á và Thái Bình Dương Daniel Russel khi kêu gọi tất cả các bên yêu sách ở Biển Đông phải giải quyết hòa bình các cuộc tranh chấp phù hợp với luật pháp quốc tế, “Đó là tất cả những gì mà chúng tôi hy vọng, rằng tất cả chúng ta hãy tuân thủ luật pháp quốc tế.”

+ *Mỹ:*

Mỹ đề nghị Trung Quốc không thiết lập thêm Vùng nhận diện phòng không. Trả lời báo giới tại Trung tâm Báo chí của Bộ Ngoại giao Mỹ hôm 4/2, Trợ lý Ngoại trưởng Mỹ phụ trách khu vực Châu Á-Thái Bình Dương, ông Daniel Russel cho biết Mỹ đã kêu gọi Trung Quốc không tiếp tục thiết lập Vùng nhận diện phòng không (ADIZ) ở các khu vực có tranh chấp, đặc biệt ở Biển Đông. Ông Russel khẳng định Mỹ rất quan ngại về những diễn biến gần đây ở biển Hoa Đông cũng như Biển Đông, đặc biệt là các hành động đơn phương, mang tính khiêu khích, các tuyên bố không mang tính ngoại giao và tính pháp lý.

Mỹ khẳng định không thừa nhận Vùng nhận diện phòng không của Trung Quốc. Trong cuộc điện đàm ngày 5/2 với các phóng viên quốc tế ở Châu Á - Thái Bình Dương về những vấn đề

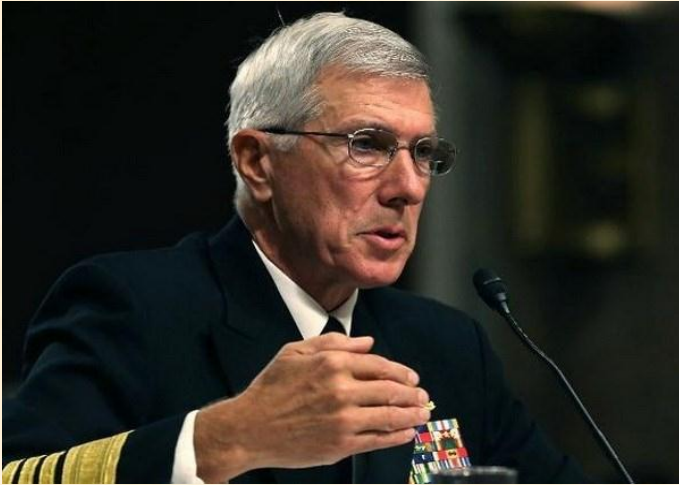
nóng trong khu vực, Đô đốc Samuel J. Locklear III, tư lệnh quân đội Mỹ ở khu vực Thái Bình Dương, khẳng định, “Quan điểm của chúng tôi là căng thẳng ở Biển Đông và Biển Hoa Đông cần được giải quyết một cách hòa bình thông qua con đường ngoại giao. Việc áp đặt ADIZ ở biển Hoa Đông, quan điểm của phía Mỹ rất rõ. Chúng tôi không thừa nhận khu vực này, đó là hành động không cần thiết từ phía Trung Quốc làm phức tạp thêm tình hình. Chúng tôi hy vọng các nước trong khu vực sẽ cùng nhau đối thoại để đạt được đồng thuận chung. Ở Biển Đông, chúng tôi muốn ASEAN và Trung Quốc sớm đưa ra Bộ quy tắc ứng xử mà tôi nghĩ bị trễ quá lâu rồi.”

Mỹ yêu cầu Trung Quốc làm rõ yêu sách trên Biển Đông. Trong buổi điều trần trước Tiểu ban châu Á - Thái Bình Dương thuộc Ủy ban Đối ngoại Hạ viện Mỹ hôm 5/2, Trợ lý Ngoại trưởng Mỹ phụ trách các vấn đề Đông Á - Thái Bình Dương ông Daniel Russel tuyên bố, “Có nhiều quan ngại liên quan đến hành vi của Trung Quốc

trên Biển Đông cho thấy nước này đang khẳng định quyền kiểm soát các vùng biển thuộc cái gọi là “đường 9 đoạn”, bất chấp sự phản đối của các nước trong khu vực. Bản thân yêu sách này cũng thiếu những giải thích rõ ràng và không dựa trên cơ sở của luật pháp quốc tế. Điều đó tạo ra rủi ro, bất ổn trong khu vực, và hạn chế triển vọng đạt được những giải pháp được các bên chấp thuận, hoặc những thỏa thuận khai thác chung công bằng giữa các bên tranh chấp. Việc Trung Quốc sử dụng “đường chín đoạn” để yêu sách quyền trên biển, không dựa trên các thực thể đất, hoàn toàn không phù hợp với luật pháp quốc tế. Cộng đồng quốc tế hoan nghênh việc Trung Quốc làm rõ hoặc điều chỉnh yêu sách đường chín đoạn cho phù hợp với luật biển quốc tế.” Ông Russel cũng nhấn mạnh tầm quan trọng của việc kiềm chế, duy trì các kênh đối thoại mở, hành xử có trách nhiệm trên không và trên biển cũng như giải quyết hòa bình các tranh chấp biển phù hợp với luật pháp quốc tế.

Quan hệ các nước

Mỹ khẳng định cam kết tăng cường hợp tác với ASEAN. Ngày 6/2 trong chuyến thăm Ban thư ký Hiệp hội ASEAN, Tư lệnh Lực lượng Quân đội Mỹ tại Thái Bình dương (US PACOM), Đô đốc Samuel Locklear đã khẳng định cam kết của Mỹ và của US PACOM tăng cường hợp tác với ASEAN trong các lĩnh vực cùng quan tâm. Đô đốc Samuel Locklear nêu bật ý nghĩa của các cuộc diễn tập đa phương giữa Mỹ và ASEAN khi tạo một nền tảng có giá trị đưa các nước đối tác khác cùng tham gia một cách chặt chẽ, góp phần đảm bảo an ninh khu vực và an ninh toàn cầu. Ông Locklear cho biết US PACOM đủ khả năng và có các nguồn lực sẵn sàng để hỗ trợ và giúp đỡ ASEAN.

Mỹ-Nhật thống nhất ngăn chặn Trung Quốc mở thêm vùng nhận diện phòng không. Sau cuộc gặp hôm 7/2 tại Washington, Ngoại trưởng Nhật Fumio Kishida và đồng cấp Mỹ John Kerry

chia sẻ quan điểm theo đó hai nước đều không chấp nhận vùng nhận diện phòng không (ADIZ) mà Trung Quốc tuyên bố trên Biển Hoa Đông. Bên cạnh đó, hai Ngoại trưởng đã khẳng định rằng Washington và Tokyo sẽ giám sát, theo dõi chặt chẽ tình hình để đối phó khả năng Trung Quốc thiết lập thêm ADIZ ở khu vực khác.

Ấn Độ kêu gọi sớm thiết lập Bộ Quy tắc Ứng xử ở Biển Đông. Phát biểu trước báo giới hôm 8/2, Tư lệnh không quân của Ấn Độ Tướng P.K. Roy, cho biết tự do hàng hải là lợi ích chung của các bên, Ấn Độ kêu gọi sớm có một bộ Quy tắc ứng xử của các bên ở Biển Đông để tình hình không leo thang cho đến khi tìm được giải pháp cho Biển Đông. Theo ông P.K. Roy, hiện có rất nhiều quốc gia có lợi ích kinh tế ở khu vực Biển Đông.

Phân tích và đánh giá

“Khó áp đặt khu nhận dạng phòng không ở Biển Đông” của *Wu Nan*. Gần đây, tờ *Asahi Shimbun* (Nhật Bản) có trích dẫn nguồn tin nói rằng các quan chức của lực lượng không quân của PLA đang dự thảo một đề xuất thiết lập vùng nhận dạng phòng không (ADIZ) mới bao gồm hầu hết khu vực Biển Đông. Tuy nhiên, các chuyên gia Trung Quốc đã bác bỏ thông tin về kế hoạch tuyên bố vùng ADIZ ở Biển Đông, vấn đề đang khiến Mỹ chỉ trích mạnh mẽ. Theo đó, không có khả năng Bắc Kinh áp đặt ADIZ ở Biển Đông trong tương lai gần. “Đánh giá từ các tuyên bố chính thức của Trung Quốc trong những tháng gần đây và chiến lược trong khu vực, Bắc Kinh khó có thể thiết lập một ADIZ trên Biển Đông và làm trầm trọng thêm căng thẳng trong khu vực”, *Thời Ân Hoàng*, giáo sư về quan hệ quốc tế tại đại học Nhân Dân chia sẻ với tờ *Bưu điện Hoa Nam*. Còn *Giả Khánh Quốc*, giáo sư nghiên cứu quốc tế đại học Bắc

Kinh cho rằng “sự cần thiết thiết lập ADIZ ở Biển Đông ít cấp bách hơn ở Hoa Đông”. Các quan chức của Trung Quốc đã không đưa ra phản ứng nào về thông tin mà tờ *Asahi* đưa ra. Phó Doanh, Chủ tịch Ủy ban Đối ngoại của Quốc hội Trung Quốc nói rằng Bắc Kinh sẽ ứng phó hiệu quả “với bất kỳ hành động khiêu khích nào”. Bà Doanh cho rằng nhiều người đang lo lắng bởi mối quan hệ giữa Bắc Kinh với Tokyo có lẽ đang ở trong giai đoạn tồi tệ nhất từ trước đến nay.

“Mỹ và đường chín đoạn của Trung Quốc: Đã đến lúc chấm dứt sự mơ hồ” của *Jeffrey A. Bader*. Chính phủ Mỹ vào ngày 5/2 lần đầu tiên đưa ra tuyên bố công khai nói rằng cái gọi là “đường chín đoạn” của Trung Quốc đi ngược lại luật pháp quốc tế. Trợ lý Ngoại trưởng đặc trách khu vực Đông Á và Thái Bình Dương *Danny Russel*, trong phiên điều trần trước Ủy ban Đối ngoại Hạ viện, đã nói rằng: “Dựa trên luật pháp quốc tế, các yêu sách biển tại Biển Đông phải được xuất phát từ các thực thể đất liền. Việc Trung Quốc sử dụng “đường chín đoạn” để yêu sách các quyền trên biển mà không dựa trên những thực thể đất liền là không phù hợp với luật pháp quốc tế. Cộng đồng quốc tế hy vọng Trung Quốc sẽ làm rõ hoặc điều chỉnh đường chín đoạn của mình để phù hợp với luật biển quốc tế.” Việc Trợ lý Ngoại trưởng *Russel* hay

chính phủ Mỹ bác bỏ thẳng thừng đường chín đoạn là một việc làm đúng đắn. Mỹ cho thấy rằng lời phản đối của họ là một lập luận có nguyên tắc, dựa trên luật pháp quốc tế, chứ không phải là một lời phản đối chỉ bởi đây là yêu sách của Trung Quốc. Chỉ cần cách tiếp cận tới vấn đề Biển Đông của Mỹ tuân thủ theo nguyên tắc và luật pháp quốc tế, thì nước này có thể hoàn thành mục tiêu của họ tại Biển Đông, củng cố lập trường của các bên yêu sách khác và tránh được việc xảy ra đụng độ với Trung Quốc về vấn đề chủ quyền. Mỹ có thể làm gì tiếp theo? *i)* Mỹ cần đảm bảo rằng cách tiếp cận này sẽ không bị xem là cách làm đơn phương. Chính phủ Mỹ cần nói rõ với các bên yêu sách khác, cũng như các nước ASEAN như Thái Lan và Singapore, rằng hy vọng các nước này, dựa trên luật pháp quốc tế, sẽ công khai phản đối đường chín đoạn. *ii)* Mỹ nên thảo luận với Đài Loan để nước này làm rõ lập trường của mình đối với đường chín đoạn. *iii)* Mỹ nên tiếp tục dành ưu tiên đặc biệt cho các cuộc đàm phán về Bộ Quy tắc Ứng xử giữa Trung Quốc và các nước ASEAN. *iv)* Mỹ nên gây sức ép để Trung Quốc không thiết lập ADIZ mới trên Biển Đông. *v)* Mỹ nên thảo luận với tất cả các bên có yêu sách về một thỏa thuận, bao gồm cả thỏa thuận liên doanh giữa các công ty, liên quan đến việc khai thác nguồn tài nguyên khoáng sản và tài nguyên cá mà không gây phương hại đến vấn đề chủ quyền. *vi)* Thượng viện Mỹ nên phê chuẩn UNCLOS.

“Trung Quốc đang lên kế hoạch cho ADIZ tại Biển Đông?” của *Zachary Keck*. Ngày 31/1, tờ *Asahi Shimbun* của Nhật đưa thông tin rằng “các quan chức của lực lượng không quân” tại Trung Quốc “đã dự thảo một kế hoạch” cho ADIZ tại Biển Đông. Bài viết cũng cho biết, “Trường chỉ huy không quân, viện nghiên cứu và phát triển có vai trò nòng cốt tại Bắc Kinh, cơ quan đã giúp soạn thảo ADIZ tại Biển Hoa Đông,” đã dành thời gian nghiên cứu về ADIZ tại Biển Đông, và họ đã gửi bản kế hoạch dự thảo cho các quan chức cấp cao vào đầu tháng 5. Thiết lập ADIZ tại Biển Đông sẽ phù hợp với việc Trung Quốc tăng cường tuần tra hải quân tại Biển Đông, cũng như phù hợp với thông tin rằng Trung Quốc đã mở rộng tuần tra tới tận Malaysia. Tờ *Asahi Shimbun* cho biết các quan chức Trung Quốc vẫn đang bàn thảo xem ADIZ tại Biển Đông sẽ bao gồm những khu vực nào. Theo tin từ tờ *Asahi*, một vài quan chức Trung Quốc ủng hộ việc ADIZ sẽ trải dài lên toàn bộ Biển Đông trong khi số khác cho rằng ADIZ chỉ nên trải rộng tới quần đảo Hoàng Sa. Những

thông tin chính xác về ADIZ tại Biển Đông có vai trò rất quan trọng bởi hai lý do sau. *Thứ nhất*, nếu ADIZ là một khu vực có diện tích rộng lớn, điều này sẽ ảnh hưởng tới nhiều quốc gia ASEAN và có thể khiến nội bộ ASEAN đoàn kết hơn để đối phó lại ADIZ của Trung Quốc. Ngược lại, nếu ADIZ tại Biển Đông có diện tích nhỏ sẽ giúp Trung Quốc tiếp tục cô lập các quốc gia như Việt Nam và Philippines. *Thứ hai*, diện tích chính xác của ADIZ cũng có vai trò quan trọng bởi nó liên quan đến khả năng Trung Quốc có thực hiện được các quy định mà họ đưa ra hay không. Lực lượng Không quân của PLA (PLAAF) không có đủ máy bay với tầm giám sát đủ để thực thi hiệu quả các quy định tại vùng ADIZ ở những khu vực xa xôi của Biển Đông, điều này giúp các quốc gia nhỏ hơn dễ dàng thách thức các quy định của Trung Quốc. Ngược lại, ADIZ có diện tích nhỏ có thể giúp PLAAF có cơ hội để biến ADIZ trở thành một khu vực mà Bắc Kinh thật sự quản lý, chứ không hẳn chỉ là khu vực mà họ đòi hỏi yêu sách của họ.

“Trung Quốc, Philippines và Khoảnh khắc ‘Munich’” của Peter Beinart. Gần đây, Tổng thống Philippines Benigno Aquino III đã có một động thái gây nhiều bất ngờ: ông so sánh tình hình quốc tế đương đại với thời điểm “Munich”. Hơn nửa thế kỷ qua, thời điểm “Munich” đã được sử dụng rất nhiều trong chính sách đối ngoại của Mỹ. Hiệp định Munich, được ký vào cuối tháng 9/1938 giữa Đức, Anh, Pháp và Ý đã trao khu vực Sudetenland của Tiệp Khắc cho Đức bất chấp việc Tiệp Khắc đã cảnh báo rằng việc làm này có thể khiến họ mất đi khả năng phòng vệ và sẽ khuyến khích tham vọng xâm lược của Hitler, điều trên thực tế đã xảy ra. Từ đó, thời điểm “Munich” trở thành cụm từ để chỉ rằng sự nhượng bộ ngoại giao có thể khuyến khích các động thái hung hăng trong tương lai. Nhà lãnh đạo Philippines lo ngại rằng nếu thế giới làm ngơ trước yêu sách bành trướng của Trung Quốc tại Biển Đông, điều này sẽ khiến Bắc Kinh có lý do để thực hiện những hành động hiếu chiến hơn đối với các quốc gia láng giềng. Cách suy luận của ông Aquino có một số điểm hợp lý. Biển Đông, giống như vùng Sudetenland, đều là những khu vực có giá trị chiến lược. Sudetenland là khu vực có nền công nghiệp nặng phát triển, và có vai trò sống còn với tham vọng chiến tranh của Đức; còn Biển Đông có trữ lượng dầu mỏ và khí đốt khổng lồ. Philippines có hiệp ước phòng thủ với Mỹ, và Tiệp Khắc cũng có hiệp ước tương tự với Pháp. Tuy nhiên có lý do để tin rằng nước Mỹ vào năm

2014 – sẽ hành động giống Pháp vào năm 1938 – đó là không gây chiến tranh với Trung Quốc mà để cho Philippines phải đầu hàng. Suy cho cùng, Trung Quốc ngày nay – giống như Đức trong thập kỷ 30 – là quốc gia đang chuyển đổi sức mạnh kinh tế vượt trội của mình thành sức mạnh quân sự. Trung Quốc là quốc gia luôn luôn bị ám ảnh bởi những gì đã xảy ra trong lịch sử, họ luôn muốn khẳng định rằng họ đương nhiên phải là một thế lực thống trị tại khu vực. Và Trung Quốc cũng là quốc gia mà những nhà lãnh đạo của họ đang ngày càng tự tin rằng các cường quốc ở xa xôi - những nước muốn duy trì hiện trạng - trước đây đã từng kiềm chế họ hiện nay không thể tiếp tục gây khó dễ cho họ nữa. Trong thời điểm Trung Đông vẫn là vấn đề trung tâm trong chính sách đối ngoại của Mỹ, Mỹ rất cần một cuộc thảo luận công khai, nghiêm túc về lợi ích của họ tại Thái Bình Dương, và Mỹ có thể đánh đổi những gì để bảo vệ khu vực. Phép so sánh của ông Aquino có thể vẫn còn những điểm gượng ép, tuy nhiên, khác với những ý kiến đề cập đến thời điểm “Munich” trước đây, ít nhất ông cũng đã nhận ra được mức độ của nguy cơ tại khu vực./.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp